210

DE MARINE.

Open brief aan het Nederlandsche volk

VAN

C. A. W. HALVERHOUT,

Gep. Kapitein-luitenant ter Zee.

LEMBAGA KEBUDAJAAN
INDONESIA

VI-184

HAARLEM,
E ERVEN F. BOHN.
1886.

16 hal

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.
Tanggal : 30-06-2010
Nomor Induk : 916/PN-Museum/200
BIB - ID : 4956660
ITEM - ID :
Asal : Museum Pusat

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VI. 2149
VI-184

DE MARINE.

Open brief aan het Nederlandsche volk

VAN

C. A. W. HALVERHOUT,

Gep. Kapitein-luitenant ter Zee.

HAARLEM,
DE ERVEN F. BOHN.
1886.

BAT. GENOOTSCHAP VAN KENW
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Jaren lang hebben de Ministers van Oorlog eene zeer moeielijke taak gehad; men wenschte dat zij handelden naar een stelselmatig plan.

Eindelijk kwam met de vestingwet een fondament voor het gebouw; men wist wat men verdedigen moest en verdedigen kon.

Schadelijke vestingen werden gesloopt, de IJssellinie werd verlaten; de Nieuwe Hollandsche Waterlinie met haar reduit — de Stelling van Amsterdam — werd de hoofdfactor onzer landsverdediging.

Aldus ontstond een stelsel, waarop de legersterkte met al den aankleve van dien werd opgebouwd.

Gedurende deze jaren hadden de Ministers van Marine een vrij rustig bestaan.

De vertegenwoordiging des volks stelde zich bij het begrootingsdebat in den regel met eenige korte inlichtingen tevreden, en nadat de noodige gelden voor dit Departement waren toegestaan, ging elk rustig zijns weegs.

Aldus liepen de zaken kalm door, en zonder een bepaald stelsel werden er schepen aangeschaft.

Nu nog bestaat er geene bepaling, geene omschrijving wat bij de verdediging van Nederland of de bezittingen buiten Europa de taak der Zeemacht is.

Het wordt meer dan tijd om ten deze tot eene bepaling te komen, vast te stellen wat men verdedigen wil en

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

kan, in verband met wat het leger volgens deszelfs stelsel als uitvloeisel van de vestingwet verdedigen moet.

In 1868 verscheen, te Amsterdam bij J. H. & G. van Heteren, eene zeer lezenswaardige brochure: „Beschouwingen van het veldwinnend denkbeeld: Eene wet op de defensie (Marine)", waarin voor dien tijd zeer goede denkbeelden zijn nedergelegd.

Philaletes gaf in 1873 in „Onze Stoomvloot" (Zaltbommel, Joh. Noman & Zoon) wenken, die nu nog zeer veel waarde hebben.

De staatsraad M. H. Jansen gaf, als toenmalig kapiteinluitenant ter zee, onder den bescheiden titel: „Proeve van een beginselmatige dienstregeling der marine in Nederlandsch Indië", denkbeelden ten beste, die niet slechts nu nog niets van hunne waarde verloren hebben, maar bij het ontwerpen van een stelsel voor onze Zeemacht niet over het hoofd mogen worden gezien.

Gelukkig raakt men meer en meer overtuigd dat er voor de Marine het tijdstip is aangebroken om een stelsel aan te nemen; en voor hen, die naar de grondslagen daarvan zoeken, geven wij de volgende regelen ten beste, geput uit de denkbeelden van verschillende schrijvers, wier wenken wij meenen dat in deze dagen ten zeerste behartiging verdienen.

Er worden slechts hoofdpunten voorgelegd, de fondamenten en de grove omtrekken van een gebouw, waaruit, naar wij vermeenen, een ons passende Marine kan verrijzen.

De voornaamste aangegeven eischen der Zeemacht worden den lezers hieronder aangeboden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

„De Marine der traditie moet plaats maken voor eene Zeemacht, waarvan de inrichting ons een weerbaar Nederland en een weerbaar Indië geeft." (Gijsberti Hodenpijl.)

De Nederlandsche Marine heeft in de laatste jaren hare beste krachten aan Oost-Indië afgegeven. „Meer dan $^3/_5$ van het personeel onzer Zeemacht is noodig om het materieel in Oost-Indië te bemannen: slechts over hetgeen daarna overblijft, kunnen wij beschikken voor de verdediging van Nederland." (Gobée.)

Behalve dit bezwaar vordert de verdediging der Stelling Helder eene groote scheepsmacht.

De Stelling Helder past niet meer in ons verdedigingsstelsel, zij ligt geheel buiten de Nieuwe Hollandsche Waterlinie.

„Met opoffering van millioenen is deze linie tot stand gebracht, doch de steunpunten dezer linie rechts en links zijn zwak verdedigd, omdat de Zeemacht hare meeste en beste krachten voor de Stelling Helder bewaart. Wat baat de terecht zoo hooggeroemde sterkte dier linie, wanneer hare beide flanken en de toegangen te water naar Dordrecht en Rotterdam niet op afdoende wijze beschermd worden?" (v. d. Mandele.)

Voor de verdediging van het vaderland moet de Marine dus hoofdzakelijk dienen tot de verdediging dier beide flanken; dit zijn de Zuiderzee en de Stelling van Amsterdam,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

benevens de toegangen te water naar Dordrecht en Rotterdam.

Op de Nederlandsche Marine rust nog een plicht, en wel: „Daar het staatkundig doel der Koninklijke Nederlandsche Marine in Indië is, de handhaving van het souverein gezag des Konings in die bezittingen en den zedelijken indruk te bewaren, welke het gezag vordert om geëerbiedigd te worden, opdat die bezittingen door haar behouden, zedelijk en stoffelijk ontwikkeld aan het nageslacht kunnen worden overgemaakt, en dit staatkundig doel noch door de Indische of eene koloniale Marine (die dan ook in de eerste plaats uit staatkundige overweging ontbonden werd), noch zoo het schijnt door een Inlandsch leger verkregen kan worden, is het in de eerste plaats noodig dat de in Indië aanwezige Zeemacht een Nederlandsche Marine zij en blijve, en dat het personeel in geestkracht, in zeemanschap, in stoutheid en ervaring zij en blijve Nederlandsch." (M. H. Jansen.)

Ter bereiking van dit doel moet de Marine ook op diep water varen; de Oceaan zij hare oefenschool.

„Ieder bevelhebber zal door en door bekend moeten zijn met de eigenschappen van het schip, waarmede hij ten strijde zal worden gezonden. Hij moet leeren het te vertrouwen, om daardoor ook aan zijne minderen dat vertrouwen in hemzelven in te boezemen, dat in de oogenblikken van gevaar zoo noodzakelijk is.

„Ieder man moet weten dat het wapen, dat hem in handen wordt gegeven, een wapen is waarop hij vertrouwen kan, hetzij dit is geweer, kanon of torpedo.

„Alleen veelvuldige oefening kan hem dit vertrouwen schenken, en veelvuldige oefening met het materieel moet de leus zijn van de Zeemacht." (Binkes.)

Dit bereikt men door de schepen, die in Indië dienst

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

doen, niet langer dan drie jaar daar te laten, waardoor ook de zoo kostbare reparatiën in de koloniën vermeden worden.

Zoo mogelijk late men dan de schepen varen rond de Kaap.

Alle zuivere militaire diensten in de koloniën te water moeten steeds door de Nederlandsche Marine verricht worden.

Voor alle overige diensten te water moet de kolonie zelf zorgen.

Dit is een huishoudelijke zaak die de kolonie zelf aangaat, als daar zijn: politiedienst, vervoer van ambtenaren en militairen, het weren van smokkelhandel, het betonnen van vaarwaters, tot zelfs, naar ons oordeel, de hydrographie.

Hierin worde voorzien door eene burgerlijke gouvernements-marine en eene goed ingerichte pakketvaart.

Zoodoende komt de Marine op een zuiver militair terrein.

De Indische Militaire Marine moet dus geleidelijk worden opgeheven en hare taak door de Nederlandsche Marine en de gouvernements-zeemacht worden overgenomen. Het eskader in Oost-Indië moet, wat de sterkte betreft, zich regelen naar de tijdsomstandigheden, zoowel dáár als in Europa. Minstens vier groote schepen, strijders in den vollen zin des woords, en zooveel kleinere bodems als het bestuur van Indië noodig oordeelt, moeten steeds daar aanwezig zijn, met de noodige torpedobooten.

Bezit de kolonie eene goed ingerichte gouvernements-zeemacht en pakketvaart, dan kunnen de voorkomende militaire verrichtingen te water best door de aanwezige oorlogsbodems worden verricht.

Tevens wordt het souverein gezag des Konings in die verre gewesten op waardige wijze vertegenwoordigd, en Nederlandsch-Indië, als mogendheid onder de Oostersche Staten, in de Indische zeeën door een behoorlijke scheeps-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

macht vertegenwoordigd, boezemt het noodige ontzag in aan omliggende Staten.

Thans komen wij tot de Rijkswerven.

De werf te Amsterdam is werf van aanbouw, die te Helder werf van uitrusting.

De laatste ligt geheel buiten onze linie van defensie, dus slecht.

De eerste ligt, met het oog op mobilisatie, door haar ligging binnen de brug over de Oosterdoksluis, allerslechtst.

Nu, in vollen vredestijd, is deze brug overdag meestal dicht.

Dus wat de plaats betreft, deugt de bestaande werf te Amsterdam als oorlogswerf niet meer. (Gijsberti Hodenpijl.)

Men verplaatse derhalve de werf naar de noordzijde van het IJ.

De werf te Hellevoetsluis is tegen geen bombardement gevrijwaard, evenmin als die te Helder.

De Rijkswerven moeten, met overlating van alle herstellingen en allen nieuwen aanbouw voor de vloot aan particulieren, hoe eer hoe beter plaats maken voor twee marine-arsenalen, t. w. een te Amsterdam benoorden het IJ, en een aan de Maas bij Rotterdam, wier oprichting men vrij zeker zal kunnen bekostigen uit den verkoop der bestaande werven, en waardoor men ten slotte *één millioen per jaar bespaart, zonder dat de marine ook maar een stap achteruitgaat.*

De arsenalen moeten op militaire wijze worden bemand met oude gedienden van de vloot, die binnenslands nog bruikbaar zijn; het Departement van Marine wordt alsdan niet meer bezwaard met ruim 1000 nonvaleurs voor oorlogsdiensten, want het geheele werfpersoneel geeft thans aan de verdediging hoegenaamd geen kracht. Men make in Indië, te Soerabaya, een reparatiewerf en marine-arsenaal,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

behoorlijk versterkt en naar de eischen des tijds verdedigbaar. (GIJSBERTI HODENPIJL.)

Het is hier de plaats om aan te halen wat de Heer DYSERINCK zegt over den Helder, en wel dit: „1°. Dat het op verre na niet over zoo ruime hulpmiddelen beschikt der particuliere industrie, als te Amsterdam en in het Zuiderkwartier nabij Rotterdam, waar deze overvloedig voorhanden zijn; 2°. dat het in oorlogstijd aan geheele of gedeeltelijke vernietiging blootstaat, en 3°. zooals voor Hellevoetsluis is opgemerkt, zij intusschen te Helder als hoofdeisch gesteld, dat alles er op moet zijn ingericht om het geheele marinematerieel, voor de verdediging van het Noorderkwartier benoodigd, in één, hoogstens twee dagen goed gereed in dienst te stellen."

Wij vragen: waar krijgt men bij de tegenwoordige organisatie in een of twee dagen de mannekens vandaan? En, last not least, is het mogelijk nog beter argument te vinden om Helder en Hellevoetsluis te verlaten en ten spoedigste Marine-arsenalen op te richten te Amsterdam en te Rotterdam?

Het verlaten van den Helder noemt de Heer DYSERINCK oeconomisch een misstap; wij gelooven dat de grootste oeconomische misstap is er te blijven; niets toont dit duidelijker aan dan de redevoeringen van den Heer DYSERINCK zelf. Wij spreken niet als zee-officier der traditie, maar als militair.

De Heer ARRIËNS, in zijne brochure over de inkrimping der Zeemacht in O. I., breekt een lans voor het behoud

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

der Indische Militaire Marine, en grondt dit o. a. op de tijdsomstandigheden in het algemeen, met het oog op de voortdurende zucht tot uitbreiding van koloniaal bezit bij de groote Europeesche mogendheden, vooral met het oog op de eilanden beoosten Java en een groot gedeelte van den Molukschen Archipel. Ons beduñkens is dit wel een reden, en een goede reden ook, om er oorolgsschepen te stationeeren, maar pleit het niet voor het behoud eener Indische Militaire Marine. Het bewaren van het souverein gezag des Konings in O. I. is juist de werkkring der Koninklijke Nederlandsche Marine.

Tot het pacificeeren van Atjeh zullen zeker, met het oog op onze concentratie, oorlogsschepen noodig zijn, maar dit pleit geenszins voor het behoud eener Indische Militaire Marine. Zulks valt geheel in den werkkring der Koninklijke Nederlandsche Marine.

In den laatsten tijd verschenen op Marine-gebied o. a. van
Gijsberti Hodenpijl, *Brochure over de Stelling Helder.*
Gobée, *Brieven over Marine en Kustverdediging.*
Gijsberti Hodenpijl, *2e Brochure over de Stelling Helder.*
Dyserinck, *Lezing in Burgerplicht.*
Gijsberti Hodenpijl, *Reorganisatie van 's rijks werven.*
J. W. Binkes, *de Koninklijke Nederlandsche Marine.*
Arriëns, *Over de inkrimping der Zeemacht in O. I.*
Gijsberti Hodenpijl, *De werkkring der Nederlandsche Marine,*
en dagblad-artikelen van van der Mandele, Nautilius en ongenoemden.

Al deze geschriften zijn zeer verdienstelijk, maar na aandachtige lezing spannen bij ons de denkbeelden van Gijsberti Hodenpijl de kroon.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

Hij geeft eene Militaire Marine, een afgerond geheel. Zijn stelsel rust op oeconomische, militaire gronden, hij weet wat hij wil en streeft naar een doel, bereikbaar met onze financiën en ons personeel, en zelfs, wat voor het oogenblik hier in Nederland betreft, met het bestaande materieel.

Zijn marine is een Marine uit één stuk.

Het Noorder-eskader voor Amsterdam bestaat uit een wachtschip en een paar monitors, waarvan een bestemd tot bewaking van het Noordzeekanaal. Eenige andere monitors liggen met verminderde bemanning aan boord in de bassins van het marine-arsenaal, alwaar tevens in de 1ste klasse van reserve zijn opgelegd eenige stoom-kanonneerbooten (staunches); ook bevinden zich hier de in dienst en niet in dienst zijnde torpedobooten.

In het Zuiden, de Maasmond en het Goereesche gat, ligt op dergelijke wijze ook een flink eskader van ramschepen, monitors, staunches en torpedobooten.

Aldus zijn de beide flanken der Nieuwe Hollandsche Waterlinie zelfs in vredestijd behoorlijk gedekt, en voor oorlogstijd duchtig voorzien door het *bestaande* materieel.

Aan het Nieuwediep vinden wij alles vereenigd wat tot de opleiding der vloot betrekking heeft.

Wij zouden zoo gaarne het geheele derde hoofdstuk „Besluit" afschrijven van het werk van Gijsberti Hodenpijl, maar ons doel is het werk bekend te maken. Men leze het dus zelf; het is, naar onze bescheiden meening, een voortreffelijk werk!

Vooral wat Gijsberti Hodenpijl schrijft over de pakketvaart in Nederlandsch Oost-Indië is hoogstbelangrijk voor onzen scheepsbouw, voor onzen zeemansstand, voor de verdediging onzer koloniën [die wij zedelijk verplicht zijn te ontwikkelen en aan onze nazaten achter te laten (Jansen)], en, niet minder, voor het behoud van ons volksbestaan.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Niemand ter wereld kan ons hard vallen, dat wij, ten getale van de inwoners der hoofdstad van het Britsche rijk, iets meer dan vier millioen menschen, aanspraak maken om als volk te bestaan, zoolang wij de tweede koloniale mogendheid der wereld zijn.

Het Suez-kanaal spreekt voor ons immers in tonnenmaat; van de daar passeerende schepen zijn wij, Nederlanders, de *tweede!*

Hierom, en hierom vooral, moet steeds onze Marine de oogappel van ons volk zijn en blijven. Want de zoute plas scheidt ons van die gewesten, waar onze vlag waait en waar zoo velen, die ons dierbaar zijn, leven en bestaan. Daarbij een eilandenwereld, die als overwonnen land, behalve een uitstekend leger, ook eene flinke scheepsmacht eischt en ons verplicht ook zeemogendheid te zijn.

De Heer Gijsberti Hodenpijl, ofschoon zich in het algemeen onthoudend op technisch marine-gebied te treden, gaat, wat torpedobooten betreft, aan de hand van onzen zoo betreurden Gobée, en wenscht een krachtigen aanbouw van dit voor ons land en ook voor onze bezittingen zoo bijzonder geëigend wapen.

„De torpedo is het eenige wapen, waarin we sterk, ja sterker kunnen en dus moeten zijn dan eenigen vijand die ons aanvalt," zegt de Heer Jansen in de Marine-vereeniging te Helder; met volle overtuiging zeg ik hem die woorden na; „ja in de torpedo moet onze voornaamste kracht bestaan!" (Gobée.)

Reeds Bruining zeide in 1855, in zijn gedachten over Maritieme onderwerpen, dat elk stelsel voor eene Zeemacht

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

in Oost-Indië geheel afhankelijk is van goed versterkte maritieme punten op de Noordkust van Java, en dat de Waterstaat de middelen had kunnen aanwenden om het Westgat van Soerabaya diep en den trechter zoo ondiep mogelijk te maken; eene afleiding van de rivier van Solo zoude daartoe voldoende zijn.

Hij had dus ook, evenals GIJSBERTI HODENPIJL en meer anderen, als refugehaven het oog geslagen op Soerabaya.

Het Westgat heeft bij hoogwater van springtij 54 d.M. water, bij doode tijen slechts 48 d.M.

Het Oostgat heeft bij hoogwater van springtij 69 d.M., bij dat van doodtij 51 d.M.

Soerabaya wordt door GIJSBERTI HODENPIJL als marine-wapenplaats voor Indië aangewezen; er valt veel voor te zeggen, maar een groot bezwaar zal het zijn, met het oog op de diepte der vaarwaters, *strijders* te bouwen, die voor deze gaten geschikt zijn. GOBÉE zeide reeds dat noch het ramtorenschip *Koning der Nederlanden*, noch de *Prins Hendrik*, voor de verdediging van Indië geschikt zijn; de eerste gaat 60 d.M. diep.

Voor Soerabaya zoude men een strijder moeten ontwerpen van 48 d.M. diepgang: voorwaar geen gemakkelijk vraagstuk.

Maar wij willen geen critiek schrijven op GIJSBERTI HODENPIJL's Militaire Marine-studie.

Aan het einde van ons schrijven genaderd, blijft ons nog een vraag op de lippen, en wel aan hen die de koorden van 's lands beurs in handen houden; ze is deze:

„Sta geen gelden toe voor de nieuw te bouwen strijders, dan op de voorwaarde dat zij snel, snel loopen."

Onze buren in Oost-Azië, de Japanners, hebben strijders die 18 mijl loopen.

Voor diepwater-schepen behoort de zege in de toekomst

aan hen toe, die het beste geschut op de snelste schepen voeren.

En hiermede, den lezer heil! en danken wij, Nederlanders, den heer Gijsberti Hodenpijl, voor zijn uitstekend werk over den werkkring der Nederlandsche Marine!

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

BIJLAGE.

(Zie blz. 8.)

Spoorwegbrug over de Oosterdoksluis.

B. en W. van Amsterdam brengen ter kennis van belanghebbenden, dat, gedurende den winterdienst 1886/87 der Spoorwegen (aangevangen 1 October 1886), de spoorwegbrug over de Oosterdoksluis, behoudens onvoorziene gevallen, voor de scheepvaart zal geopend zijn op de volgende uren: van 11.53 uur 's avonds tot 5.27 uur 's morgens

des	voormiddags	van	6.18	tot	7.— uur
„	„	„	7.43	„	8.3 „
„	„	„	8.13	„	8.25 „
„	namiddags	„	12.21	„	12.31 „
„	„	„	1.33	„	2.30 „
„	„	„	3.23	„	3.40 „
„	„	„	3.48	„	4.13 „
„	„	„	5.18	„	5.33 „
„	„	„	6.3	„	6.23 „
„	„	„	6.32	„	7.3 „
„	„	„	7.18	„	7.35 „
„	„	„	8.32	„	8.48 „
„	„	„	10.8	„	10.23 „
„	„	„	11.25	„	11.43 „

De uren in de eerste kolom duiden het begin der opening, de uren in de tweede kolom het begin der sluiting aan.

Bij het loopen van extra-treinen op een der bovengenoemde uren, waardoor de brug niet geopend zou kunnen worden, zal daarvan zooveel mogelijk mededeeling worden gedaan.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA